

SODBA TOMAŽIČ ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

Pritožba št. 38350/02

SODBA

STRASBOURG

13. december 2007

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

Sodba v zadevi TOMAŽIČ zoper Republiko Slovenijo je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

gospod C. Bîrsan, predsednik senata,

gospod B.M. Zupančič,

gospa E. Fura-Sandström,

gospa A. Gyulumyan,

gospod E. Myjer,

gospod David Thór Björgvinsson,

gospa I. Ziemele, sodniki,

in gospod S. Naismith, namestnik sodnega tajnika,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 22. novembra 2007

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 38350/02) proti Republici Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 14. oktobra 2002 vložil slovenski državljani gospod Bogomir Tomažič (v nadaljevanju: pritožnik).

2. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.

3. Pritožnik je med drugim zatrjeval, da je trajanje postopka, ki ga je sprožil pred domačim sodiščem, predstavljalo kršitev prvega odstavka 6. člena Konvencije. Navajal je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolgim trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije).

4. Dne 28. septembra 2006 je Sodišče odločilo, da o pritožbi obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o dopustnosti in utemeljenosti pritožbe.
5. Dne 2. maja 2007 se je Sodišče odločilo pozvati Vlado, naj poda nadaljnja pisna stališča o sprejemljivosti pritožbe.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

6. Pritožnik je bil rojen leta 1946 in živi v Mariboru.
7. Dne 10. maja 1993 je pritožnik sprožil civilni postopek proti podjetju SCT in Ministrstvu za promet in zveze (v nadaljevanju: MPZ) pri Temeljnem sodišču v Mariboru ter zahteval odškodnino in vzpostavitev prejšnjega stanja zaradi škode, ki jo je povzročila izgradnja avtoceste v bližini njegove nepremičnine.
8. Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija. Že po tem je (preimenovano) Okrožno sodišče v Mariboru opravilo štiri glavne obravnave v zadevi. Narok za glavno obravnavo 18. septembra 1995 je bil preložen za nedoločen čas, da bi lahko pritožnik vložil nadaljnjo vlogo. Naslednji narok za glavno obravnavo, razpisan za 27. januar 1997, je bil preklican na predlog pritožnika, ker je zamenjal pooblaščenca. V nadaljevanju je bil narok za glavno obravnavo 9. aprila 1997 preložen za nedoločen čas, saj je bil strankam dan 60-dnevni rok, da bi sklenile izvensodno poravnavo. 20. oktobra 1997 je pritožnik obvestil sodišče, da izvensodna poravnava ni bila sklenjena. Naslednja glavna obravnava, razpisana za 23. septembra 1998, je bila preložena na 11. november 1998 (gl. odstavek 11 spodaj), da bi lahko pritožnik odgovoril na prepozno vlogo MPZ. Vendar pa zaradi ponovne zamenjave pooblaščenca pritožnik ni vložil svojega odgovora.
9. Med postopkom je sodišče določilo tri sodne izvedence za področje gradbeništva. Prvi sodni izvedenec, določen 10. avgusta 1994, je 23. avgusta 1994 predlagal svojo izločitev. Naslednji dan je sodišče določilo drugega sodnega izvedenca, ki je predložil svoje mnenje 22. decembra 1994. Tretji izvedenec je bil določen 22. januarja 1998 in je izvedensko mnenje predložil 23. maja 1998.
10. Med 22. januarjem 1997 in 29. septembrom 1998 je pritožnik vložil štiri pripravljalne vloge.
11. Na naroku za glavno obravnavo 11. novembra 1998 je sodišče odločilo, da bo sodbo izdalo pisno. Sodba, s katero je bilo pritožnikovemu zahtevku delno ugodeno, je bila pritožniku vročena 7. januarja 1999.
12. Dne 20. januarja 1999 se je pritožnik pritožil na Višje sodišče v Mariboru. V pritožbi se je med drugim skliceval na gradbena dovoljenja, ki jih je MPZ pridobilo v letih 1990 in 1991 in ki so po njegovem MPZ zavezovala k povrnitvi

škoda, ki bi nastala kot posledica gradbenih del na avtocesti.

Dne 5. junija 2001 je sodišče delno ugodilo pritožnikovi pritožbi in v tem delu vrnilo zadevo sodišču prve stopnje v novo odločanje.

13. Dne 24. avgusta 2001 je pritožnik vložil ustavno pritožbo proti sodbi sodišča druge stopnje. Ustavno sodišče je ustavno pritožbo 25. aprila 2002 zavrglo zaradi neizčrpanja.

14. V vmesnem času je pritožnik v delu, ki ga je ponovno obravnavalo sodišče prve stopnje, med 2. oktobrom 2001 in 11. majem 2004 vložil šest pripravljalnih vlog in predlagal dokaze.

15. Dne 15. oktobra 2001 je sodišče opravilo prvi narok za glavno obravnavo v ponovnem postopku, ki pa ga je preložilo za nedoločen čas. Čeprav razlogi za preložitev iz zapisnika ne izhajajo, pa se zdi, da je pritožnik sodišče prosil za 60-dnevni rok za pripravo odgovora na pripravljalno vlogo MPZ z dne 11. oktobra 2001, ki jo je prejel šele na naroku. Nadalje je predlagal, naj sodišče preloži narok, dokler Ustavno sodišče ne odloči o ustavni pritožbi (gl. odstavek 13 zgoraj).

Istočasno je tudi zahteval izločitev razpravljajočega sodnika. Ta zahteva je bila zavrnjena 7. decembra 2001.

16. Dne 27. maja 2003 je sodišče posredovalo strankam cenilni zapisnik, ki se je nanašal na oceno nekaterih parcel v okviru pritožnikove nepremičnine. Stranke so svoje pripombe na zapisnik predložile do 8. julija 2003.

17. Dne 21. oktobra 2003 je sodišče določilo novega sodnega izvedenca gradbene stroke in sodnega izvedenca kmetijske stroke. Izvedenca sta predložila svoji mnenji 24. februarja oziroma 25. marca 2004.

18. Sodišče je opravilo naroka za glavno obravnavo 1. junija in 20. septembra 2004.

19. Na naroku za glavno obravnavo 20. septembra 2004 je sodišče odločilo, da bo sodbo izdalo pisno. Sodba, s katero je bilo pritožnikovemu zahtevku delno ugodeno, je bila pritožniku vročena 21. oktobra 2004.

20. Dne 3. novembra 2004 se je pritožnik pritožil na Višje sodišče v Mariboru.

Dne 14. junija 2005 je sodišče zavrnilo pritožnikovo pritožbo.

21. Dne 5. septembra 2005 je pritožnik vložil revizijo pri Vrhovnem sodišču.

Dne 13. julija 2006 je to revizijo zavrnilo kot neutemeljeno v delu, ki se je nanašal na odškodnino, in zavrglo kot nedopustno v preostalem delu.

22. Dne 7. novembra 2006 je pritožnik vložil ustavno pritožbo. Postopek pred Ustavnim sodiščem še ni končan.

II. UPOŠTEVNO DOMAČE PRAVO

23. Dne 1. januarja 2007 se je začel uporabljati Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Ur. list RS, št. 49/2006, v nadaljevanju: zakon iz leta 2006). Zakon predpisuje dve pravni sredstvi za pospešitev še trajajočega postopka – nadzorstveno pritožbo in rokovni predlog – ter, pod določenimi pogoji, zahtevo za pravično zadoščenje v zvezi s škodo, nastalo zaradi predolgega sojenja. Zadevne določbe zakona se glasijo:

5. člen – Nadzorstvena pritožba

»(1) Če stranka meni, da sodišče nepotrebno odlaša z odločanjem, lahko pri sodišču, ki obravnava zadevo, vloži pisno nadzorstveno pritožbo, o kateri odloča predsednica oziroma predsednik sodišča.

...«

8. člen – Rokovni predlog

»(1) Če predsednik sodišča zavrne nadzorstveno pritožbo po prvem ali petem odstavku 6. člena tega zakona ali če nanjo ne odgovori stranki v dveh mesecih, ali če v tem roku ne pošlje obvestila iz četrtega odstavka 6. člena tega zakona ali če v rokih iz obvestila ali sklepa predsednika sodišča niso bila opravljena ustrezna postopkovna dejanja, lahko stranka pri sodišču, ki obravnava zadevo, vloži rokovni predlog iz razloga po prvem odstavku 5. člena tega zakona.

...«

9. člen – Pristojnost za odločanje

»(1) Za odločanje o rokovnem predlogu glede zadev, ki jih obravnava okrajno sodišče, okrožno sodišče ali drugo sodišče prve stopnje, je pristojen predsednik višjega sodišča, v katerega sodno območje spada okrajno, okrožno ali drugo sodišče prve stopnje.

(2) Za odločanje o rokovnem predlogu glede zadev, ki jih obravnava višje sodišče ali sodišče s položajem višjega sodišča, je pristojen predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije.

(3) Za odločanje o rokovnem predlogu glede zadev, ki jih obravnava Vrhovno sodišče Republike Slovenije, je pristojen predsednik Vrhovnega sodišča Republike Slovenije.

...«

10. člen – Posredovanje rokovnega predloga

»Predsednik sodišča, ki obravnava zadevo, nemudoma posreduje rokovni predlog skupaj spisom zadeve in spisom nadzorstvene pritožbe predsedniku sodišča, ki je pristojen za odločanje o rokovnem predlogu.«

15. člen – Pravično zadoščenje

»(1) Če je stranka vložila nadzorstveno pritožbo, ki ji je bilo ugodeno, ali rokovni predlog, lahko zahteva pravično zadoščenje po tem zakonu.

...«

19. člen – Postopek pri Državnem pravobranilstvu

»(1) Postopek za uveljavitev zahtevka za pravično zadoščenje, kadar je izpolnjen pogoj iz prvega odstavka 15. člena tega zakona, stranka prične z vložitvijo predloga za poravnavo pri Državnem pravobranilstvu, zaradi sporazuma o vrsti oziroma višini pravičnega zadoščenja. Ta predlog stranka lahko vloži v devetih mesecih po pravnomočni rešitvi njene zadeve. Državno pravobranilstvo se do predloga stranke, kolikor oceni, da je zahtevek za pravično zadoščenje utemeljen, opredeli najkasneje v roku treh mesecev. Do izteka navedenega roka stranka ne sme uveljavljati denarne odškodnine zaradi pravičnega zadoščenja s tožbo pred pristojnim sodiščem.

(2) Če je dosežen sporazum s stranko v skladu s prvim odstavkom tega člena, Državno pravobranilstvo sklene s stranko izvensodno poravnavo.«

20. člen – Postopek pred sodiščem in posebna krajevna pristojnost

»(1) Če na predlog za poravnavo ni dosežen sporazum po 19. členu tega zakona ali če Državno pravobranilstvo in stranka ne dosežeta sporazuma v treh mesecih od vložitve predloga, lahko stranka vloži tožbo za povrnitev škode.

(2) Tožba za povrnitev škode zoper Republiko Slovenijo se vloži najpozneje v 18 mesecih po pravnomočni rešitvi strankine zadeve.

...«

25. člen - Pravično zadoščenje za škodo, nastalo pred začetkom uporabe tega zakona

»(1) Glede zadeve, v kateri je kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja že prenehala, pa je stranka pred začetkom uporabe tega zakona že vložila zahtevo za pravično zadoščenje na mednarodno sodišče, Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po prejemu zadeve v postopek poravnave od mednarodnega sodišča predlaga stranki poravnavo glede višine pravičnega zadoščenja. Stranka je dolžna Državnemu pravobranilstvu posredovati predlog za poravnavo v dveh mesecih po prejemu predloga Državnega pravobranilstva. Državno pravobranilstvo je dolžno odločiti o predlogu čimprej, najpozneje pa v štirih mesecih. ...

(2) Če predlogu za poravnavo iz prvega odstavka tega člena ni ugodeno ali če Državno pravobranilstvo in stranka ne dosežeta sporazuma v štirih mesecih od vložitve predloga stranke, lahko stranka vložijo tožbo na pristojno sodišče Republike Slovenije po tem zakonu. Stranka lahko vložijo tožbo v šestih mesecih po prejemu odgovora Državnega pravobranilstva, da njenemu predlogu iz prejšnjega odstavka ni ugodeno, oziroma po poteku roka, ki je v prejšnjem odstavku določen za odločitev Državnega pravobranilstva za sklenitev poravnave. Za postopek pred sodiščem se ne glede na vrsto ali višino zahtevka uporabljajo določbe zakona o pravnem postopku o sporu majhne vrednosti.«

24. Zadevne določbe Zakona o pravnem postopku (Ur. list RS, št. 83/2001) določajo:

319. člen

« Sodba, ki se ne more več izpodbijati s pritožbo, postane pravnomočna, kolikor je v njej odločeno o zahtevku tožbe ali nasprotne tožbe.

...«

333. člen

»Zoper sodbo, izdano na prvi stopnji, se smejo stranke pritožiti v tridesetih dneh od vročitve prepisa sodbe...

Pravočasna pritožba ovira, da bi postala sodba pravnomočna v tistem delu, v katerem se s pritožbo izpodbija.«

367. člen

»Zoper pravnomočno sodbo, izdano na drugi stopnji, lahko stranke vložijo revizijo v tridesetih dneh od vročitve prepisa sodbe.«

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA (trajanje postopka) IN 13. ČLENA KONVENCIJE

25. Pritožnik se je pritožil zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka. Skliceval se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

26. Vsebinsko je pritožnik nadalje navajal, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita.

13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

1. Navedbe strank

27. Vlada je v svojih pisnih stališčih navajala, da pritožnik ni izčrpal notranjih pravnih sredstev, saj pred začetkom uporabe zakona iz leta 2006 ni uporabil pravnih sredstev, ki so bila na razpolago, zlasti predloga za predhodno ureditev spornega razmerja po 14. členu Zakona o državnem pravobranilstvu in odškodninske tožbe po 26. členu Ustave Republike Slovenije. Prav tako je obvestila Sodišče, da je bil po sodbi Lukenda proti Sloveniji (št. 23032/02, 6. oktober 2005), ki je Slovenijo zavezala k sprejetju ustreznih pravnih ukrepov in praks za zagotovitev pravice do sojenja v razumnem roku, sprejet zakon iz leta 2006, ki se je začel uporabljati 1. januarja 2007. Zakon iz leta 2006 je zagotovil učinkovita pravna sredstva v zvezi z zahtevki glede predolgega trajanja postopka.

28. Po sprejetju zakona iz leta 2006 je Sodišče pozvalo Vlado, naj razloži pomen nove zakonodaje v zvezi s problematiko izčrpanja notranjih pravnih sredstev v obravnavani zadevi, zlasti v luči dejstva, da je bil zadevni postopek pravnomočno končan pred 1. januarjem 2007 in da se je v nadaljevanju nadaljeval pred Ustavnim sodiščem.

29. Vlada je v odgovoru navedla, da je v skladu z 19. členom zakona iz leta 2006 mogoče pravično zadoščenje dosoditi samo glede predolgega trajanja postopka, do katerega je prišlo v postopku na prvi ali drugi stopnji.

30. Kar se tiče pospešitvenih pravnih sredstev, je Vlada navajala, da lahko v skladu z 9. in 10. členom zakona iz leta 2006 prizadeta stranka uporabi pospešitvena sredstva tudi v postopku pred Vrhovnim sodiščem. V tej zvezi torej ni pomembno, ali je bila zadeva pravnomočno rešena pred 1. januarjem 2007 ali po tem datumu. Poleg tega je Vlada ob sklicevanju na sodbe Sodišča v zadevah Kudła proti Poljski ([VS], št. 30210/96, ESČP 2000-XI) in Scordino proti Italiji (št. 1) ([VS], št. 36813/97, ESČP 2006-...) dokazovala, da bi morala država uživati določeno polje presoje glede načina zagotovitve notranjih pravnih sredstev v zvezi z zahtevo po sojenju v razumnem roku. Vlada se je tudi sklicevala na mnenje Sodišča, da država z odločitvijo za uveljavitev samo pospešitvenega sredstva za zahtevke v zvezi s

predolgim trajanjem postopka še vedno ravna v skladu z zahtevo iz 13. člena. Po mnenju Vlade ni razloga, zakaj se enak zaključek ne bi mogel uporabiti tudi v obrnjeni situaciji, ko domače pravo predvideva zgolj pravna sredstva, namenjena pospešitvi postopka, zlasti v primeru, ko taka možnost obstaja v zvezi s postopkom pred Vrhovnim sodiščem.

31. Ob priznanju, da zakon iz leta 2006 ni zajemal postopkov pred Ustavnim sodiščem, je Vlada navajala še, da so bila julija 2007 sprejeta dopolnila k Zakonu o ustavnem sodišču (Ur. list RS, št. 51/07), katerih cilj je poenostavitev in skrajšanje postopka pred tem sodiščem. Učinek teh sprememb naj bi se v praksi pokazal konec leta 2008.

32. Končno je Vlada navedla, da se 25. člen zakona iz leta 2006 nanaša samo na postopku, kjer je kršitev že v celoti prenehala.

33. Pritožnik se je skliceval na dejstvo, da se je zakon iz leta 2006 začel uporabljati šele 1. januarja 2007.

2. Ocena Sodišča

(a) Načela, ki izhajajo iz sodne prakse Sodišča

34. Sodišče najprej ponovno poudarja, da je po 1. členu Konvencije temeljna odgovornost za uporabo in uveljavljanje zagotovljenih pravic in svoboščin zaupana domačim oblastem. Sistem pritožbe na Sodišče je tako glede na domači sistem zagotavljanja človekovih pravic subsidiaren. Ta subsidiarni značaj se izraža v 13. členu in v prvem odstavku 35. člena Konvencije.

35. Namen prvega odstavka 35. člena, ki vzpostavlja pravilo izčrpanja domačih pravnih sredstev, je v tem, da se državam pogodbenicam zagotovi priložnost za preprečitev ali končanje kršitev, ki se jim očitajo, preden so te navedbe predložene Sodišču (gl. Selmouni proti Franciji [VS], št. 25803/94, odstavek 74, ESČP 1999-V, in Kudła, naveden zgoraj, odstavek 152). Pravilo iz prvega odstavka 35. člena temelji na domnevi, izraženi v 13. členu (s katerim je tesno povezan), da za zatrjevano kršitev posameznikove s Konvencijo zavarovane pravice obstaja učinkovito notranje pravno sredstvo (prav tam).

36. Po 35. členu mora pritožnik uporabiti pravna sredstva, ki so razpoložljiva in ki primerna za zagotovitev zadoščenja v zvezi z zatrjevanimi kršitvami. Obstoje takih pravnih sredstev mora biti dovolj gotov, če pa jim manjka potrebna dostopnost in učinkovitost, mora tožena pogodbenica dokazati, da so ti pogoji izpolnjeni (gl. med drugim Vernillo proti Franciji, sodba z dne 20. februarja 2001, Serija A št. 198, str. 11, odstavek 27).

37. Sodišče ponovno poudarja, da so pravna sredstva, ki so na razpolago stranki na domači ravni z namenom, da vloži pritožbo v zvezi s predolgim trajanjem postopka, »učinkovita« v smislu 13. člena Konvencije, če »[preprečijo] zatrjevano kršitev ali njeno nadaljevanje ali če [zagotovijo] primerno zadoščenje za katerokoli kršitev, do katere je že prišlo« (gl. Kudła, naveden zgoraj, odstavek 158). 13. člen torej ponuja alternativo: pravno sredstvo je »učinkovito«, če ga je mogoče uporabiti bodisi za pospešitev odločitve sodišča, ki obravnava zadevo, bodisi za to, da se stranki v postopku zagotovi primerno zadoščenje za zamudo, do katere je že

prišlo (prav tam, odstavek 159). Isto velja za pojem »učinkovitega« pravnega sredstva v smislu prvega odstavka 35. člena (gl. Mifsud proti Franciji (sklep) [VS], št. 57220/00, ESČP 2002-VIII). Vendar pa v primeru držav, kjer je do kršitev v zvezi s trajanjem postopka že prišlo, mogoče, da pravno sredstvo, katerega namen je pospešitev postopka – čeprav je zaželeno za prihodnost, ne bo primerno za odpravo kršitve v situaciji, kjer je bil postopek že pred tem očitno pretirano dolg (Scordino (št. 1), naveden zgoraj, odstavek 185).

38. Končno je Sodišče že imelo priložnost poudariti, da imajo države pogodbenice, pod pogojem, da je to v skladu z zahtevami iz Konvencije, določeno mero diskrecije v glede načina, na katerega bodo posameznikom zagotovile odpravo kršitve, ki jo zahteva 13. člen, in ravnale v skladu z zahtevo, ki jo zanje v tej določbi določa Konvencija (Scordino (št. 1), naveden zgoraj, odstavek 188).

(b) Ugotovitev Sodišča v sodbi v zadevi Grzinčič in v sklepu v zadevi Korenjak 39. Dne 3. maja 2007 je Sodišče izreklo sodbo v zadevi Grzinčič proti Sloveniji (št. 26867/02, 3. maj 2007), ki ji je sledil sklep v zadevi Korenjak proti Sloveniji ((sklep) št. 463/03, odstavek 62, 15. maj 2007), v katerih sta se pritožnika med drugim pritoževala zaradi trajanja postopka, ki je še tekel na drugi stopnji. Dodatno k svoji oceni zakona iz leta 2006 je Sodišče z zadovoljstvom ugotovilo, da je skupek pravnih sredstev, ki jih nova zakonodaja zagotavlja v primeru dolgih postopkov na prvi in drugi stopnji, učinkovit, saj so ta pravna sredstva v načelu sposobna tako preprečiti nadaljevanje zatiranje kršitve pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja kot tudi zagotoviti primerno prenehanje kršitve, do katere je že prišlo (gl. Grzinčič, naveden zgoraj, odstavek 98). Sodišče je tako zaključilo, da bi bila morala pritožnika izčrpati nova pravna sredstva, da bi zadostila zahtevam iz prvega odstavka 35. člena Konvencije. Sodišče je nadalje ugotovilo, da se tak njegov zaključek nanaša ne samo na pritožbe, ki so bile vložene po datumu začetka uporabe zakona iz leta 2006, ampak tudi na tiste, ki se nanašajo na domače postopke, ki še tečejo na prvi in drugi stopnji in ki so že pred tem datumom na seznamu zadev Sodišča (gl. Grzinčič, naveden zgoraj, odstavek 102).

(c) Uporaba v obravnavani zadevi

40. Najprej je treba ugotoviti, da je Višje sodišče v Mariboru 14. junija 2005 zavrnilo pritožnikovo pritožbo proti sodbi prve stopnje (gl. odstavek 20 zgoraj). S tem se je postopek »pravnomočno končal« (gl. odstavek 24 zgoraj), saj proti sodbi ni več bilo na razpolago rednega pravnega sredstva. Posledično je pritožnik vložil revizijo. Vrhovno sodišče je o njegovi reviziji odločilo 13. julija 2006. 7. novembra 2006 je pritožnik vložil ustavno pritožbo in postopek od tedaj teče pred Ustavnim sodiščem (odstavka 21 in 22 zgoraj). Upošteva te okoliščine Sodišče ugotavlja, da se ta zadeva bistveno razlikuje od zadev Grzinčič (naveden zgoraj, odstavki 77-111) in Korenjak (naveden zgoraj), saj sta se ti zadevi nanašali na postopek, ki je ob datumu začetka uporabe zakona iz leta 2006 še vedno tekel na drugi stopnji (odstavek 39 zgoraj).

41. Sodišče opozarja na navedbo Vlade, da je po zakonu iz leta 2006 mogoče zahtevati pravično zadoščenje v zvezi s postopki na prvi in drugi stopnji (odstavek 29 zgoraj). Vendar pa Sodišče pripominja, da mora, če naj bo njen zahtevek

dopusten, stranka v skladu s 15. členom zakona iz leta 2006 vložiti nadzorstveno pritožbo ali rokovni predlog, kot ju določa zakon iz leta 2006. Poleg tega je treba zahtevek za pravično zadoščenje za nepremoženjsko škodo – najprej v obliki predloga za poravnavo – vložiti v devetih mesecih po tem, ko je bil postopek pravnomočno končan (gl. 19. člen – odstavek 23 zgoraj), kar je v obravnavani zadevi bil sklep Višjega sodišča v Mariboru z dne 14. junija 2005. Sodišče tako ugotavlja, da pritožnik ne bi bil mogel uporabiti zahtevka za pravično zadoščenje po 15. členu ob uporabi 19. in 20. člena zakona iz leta 2006, ki se je začel uporabljati šele 1. januarja 2007, torej približno leto in pol po pravnomočnem zaključku zadeve. Poleg tega nobena določba zakona iz leta 2006 ne utemeljuje predpostavke retroaktivne uporabe zakona.

42. Kar se tiče navedbe Vlade, da je zakon iz leta 2006 uveljavil pospešitvena sredstva, ki jih je mogoče uporabiti tudi v postopku pred Vrhovnim sodiščem (odstavek 30 zgoraj), Sodišče ugotavlja, da se je v obravnavani zadevi postopek pred Vrhovnim sodiščem končal 13. julija 2006 (odstavek 21 zgoraj), kar je pred datumom začetka uporabe novega zakona.

43. Sodišče tudi ugotavlja, da je Vlada priznala, da zakon iz leta 2006 ne zagotavlja pravnih sredstev v zvezi s postopki pred Ustavnim sodiščem. Novih dopolnitev Zakona o ustavnem sodišču, ki naj bi prinesle učinek šele konec leta 2008 (odstavek 31 zgoraj), po mnenju Sodišča ni mogoče šteti kot ureditve situacije v obravnavani zadevi.

44. Sodišče pripominja, da zakon iz leta 2006 v 25. členu vsebuje posebno določbo, ki se nanaša na zadeve, ki so bile vložene pri Sodišču pred 1. januarjem 2007 in v katerih je kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku že prenehala. V skladu s to določbo Državno pravobranilstvo v štirih mesecih po tem, ko Vlada prejme obvestilo o pritožbi, predlaga pritožniku poravnavo glede pravičnega zadoščenja. Če je bilo temu pogoju zadoščeno in če ni prišlo do sklenitve poravnave, lahko pritožnik pri domačem sodišču vloži zahtevek za pravično zadoščenje. Sodišče nadalje opozarja, da se pojem »kršitev pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja je že prenehala« nanaša na zaključene postopke (gl. Grzinčič, naveden zgoraj, odstavek 66).

V obravnavani zadevi Sodišče ugotavlja, da pritožnik ni imel možnosti, da bi dosegel odpravo kršitve po 25. členu zakona iz leta 2006. V zvezi s tem Sodišče pripominja, da se je sporni postopek nadaljeval po 28. septembru 2006, ko je bila o pritožbi obveščena slovenska Vlada, in da Državno pravobranilstvo pritožniku ni predlagalo sklenitve poravnave po 25. členu zakona iz leta 2006 (gl. smiselno Grzinčič, odstavek 66).

45. Končno Sodišče ugotavlja, da Vlada ni dokazala, da bi pritožnik lahko dosegel odpravo kršitve – bodisi preventivno ali v smislu kompenzacije – z uporabo novih pravnih sredstev iz zakona iz leta 2006. Zato Sodišče ugotavlja, da so bila edina pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, tista, ki so obstajala že pred začetkom uporabe zakona iz leta 2006 (odstavek 27 zgoraj). Ta pravna sredstva pa je sodišče ocenilo kot neučinkovita v zgodnejši sodbi v zadevi Lukenda (naveden zgoraj, odstavki 66 do 71). V obravnavani zadevi ni ničesar, kar bi Sodišče vodilo

k drugačnemu zaključku kot v zgoraj navedeni zadevi (gl. smiselno Grzinčič, naveden zgoraj, odstavek 68).

46. Ugovor Vlade je zato treba zavrniti. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožnikov zahtevk, ki se nanaša na trajanje postopka, ni očitno neutemeljen v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopusten iz katerega koli drugega razloga. Zato ga je razglasilo za dopustnega.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

(a) Navedbe strank

47. Vlada je trdila, da postopka pred Ustavnim sodiščem ni mogoče upoštevati pri računanju trajanja postopka v zadevi. Navedla je, da je bila ustavna pritožba 24. avgusta 2001 zavržena zaradi neizčrpanja pravnih sredstev in da pritožnikova ustavna pritožba z dne 7. novembra 2006 ni imela možnosti za uspeh.

48. Vlada je nadalje vztrajala, da je bila zadeva zapletena. Sodišča so jo obravnavala skrbno in kot je le mogoče hitro. Vlada se je sklicevala na zadevo Wiesinger proti Avstriji (sodba z dne 30. oktobra 1991, Serija A št. 213, odstavek 57) in trdila, da je pritožnik uporabil številne postopkovne možnosti in sredstva, ki so prispevala k daljšemu trajanju postopka. Čeprav ima pritožnik po domačem pravu pravico do uporabe teh možnosti, pa bi morala njihova uporaba predstavljati objektivno dejstvo, ki ga ni mogoče pripisati v škodo državi. Poleg tega je Vlada trdila, da se, tako kot v sodbi Deželak proti Sloveniji (št. 1438/02, 6. april 2006), domačih sodišč ne sme šteti za kriva zaradi vrnitve zadeve v ponovljeno sojenje. S sklicevanjem na zadevo Bock proti Nemčiji (sodba z dne 29. marca 1989, Serija A št. 150, odstavek 43-44) je Vlada dokazovala, da lahko domača sodišča najbolje presodijo, ali naj se zadevo vrne v ponovljeno sojenje.

49. Poleg tega je Vlada navajala, da so bili naroki za glavno obravnavo v številnih primerih preloženi zaradi pritožnika ali zaradi poskusa, da bi stranke dosegle poravnavo. Po mnenju Vlade pritožnik v postopku ni izkazal zadostne skrbnosti in je njegov prispevek k trajanju postopka bil velik, če ne celo izključen.

50. Pritožnik je navajal, da je zamudo v postopku treba pripisati domačim sodiščem. Nadalje je poudaril, da odločitev o tem, ali naj se glavna obravnava nadaljuje ali ne, sprejmejo sodniki, ne pa stranke v postopku.

(b) Ocena Sodišča

(i) Obdobje, ki ga je treba upoštevati

51. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, se je začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

52. Kar zadeva konec obdobja, zajema »čas«, katerega razumnost je treba oceniti, načeloma celotno trajanje pravnega postopka, vključno s pritožbenim postopkom (Deumeland proti Nemčiji, sodba z dne 29. maja 1986, Serija A št. 100, odstavek

77). V tej zvezi je treba upoštevati postopek po drugi ustavni pritožbi, saj lahko načeloma vpliva na izid postopka pred nižjimi sodišči (gl. Tričković proti Sloveniji, št. 39914/98, odstavki 27-29 in 36-41, 12. junij 2001; Šubinski proti Sloveniji, št. 19611/04, odstavek 69, 18. januar 2007; in Antolič proti Sloveniji, št. 71476/01, odstavek 17, 1. junij 2006). Sodišče v tej zvezi ugotavlja, da Vlada ni zatrjevala, da je bila pritožnikova druga ustavna pritožba v celoti nesprejemljiva iz procesnih razlogov. Kar zadeva vsebino pritožnikovih zahtevkov, predloženih Ustavnemu sodišču, Sodišče ne more ocenjevati, kakšen bi bil izid tega postopka. 53. Tako se obdobje, ki ga je treba upoštevati, še ni končalo in je torej trajalo več kot trinajst let na štirih juridičnih stopnjah, zaradi vrnitev v novo obravnavanje pa je bila zadeva obravnavana na šestih stopnjah sojenja.

(ii) Uporabljeni kriteriji

54. Kar zadeva razumnost trajanja postopka, Sodišče ponovno poudarja, da jo je treba ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim Frydlender proti Franciji [VS], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

55. V zvezi z naravo postopka Sodišče ugotavlja, da so domača sodišča štirikrat pribavila nova izvedenska mnenja (gl. odstavka 9 in 17 zgoraj). Zato je mogoče šteti, da je bila zadeva delno, čeprav omejeno zapletena.

56. V zvezi s pritožnikovim ravnanjem Sodišče ugotavlja, da je pritožnik uporabil nekatera sredstva, ki so upočasnila napredovanje postopka, zlasti kar zadeva prvo obravnavanje zadeve pred sodiščem prve stopnje. V tem obdobju so bili trije naroki za glavno obravnavo preloženi na pritožnikov predlog. Poleg tega je bila glavna obravnava, razpisana za 9. april 1997, preložena z namenom, da bi strankam dali 60 dni časa za sklenitev poravnave, pritožnik pa je o tem, da obravnava ni bila sklenjena, obvestil sodišče šele oktobra 1997 (odstavek 8). Podobno je pritožnik predlagal preložitev naroka 15. oktobra 2001, med ponovljenim postopkom (odstavek 15 zgoraj). Sodišče se strinja z Vlado (odstavek 49 zgoraj), da bi se nekaterim od teh preložitvev in iz njih izhajajočim zamudam dalo izogniti, če bi bil pritožnik ravnal bolj skrbno. Vendarle pa mora pripomniti, da je odločitev o preložitvi naroka za glavno obravnavo za nedoločen čas sprejel sodnik, katerega odgovornost je bila, da razpiše nov narok (gl. smiselno Lesar proti Sloveniji, št. 66824/01, odstavek 31, 30. november 2006).

57. Sodišče nadalje ugotavlja, da Vlada kljub temu, da je mogoče šteti, da bi se bil mogel pritožnik izogniti vložitvi preuranjene ustavne pritožbe (gl. odstavek 13 zgoraj), ni razložila, kako bi to dejstvo moglo pomembno vplivati na napredovanje glavnega postopka (odstavek 47 zgoraj).

58. V zvezi z dejstvom, da je pritožnik uporabil vse razpoložljive pritožbe z namenom izpodbijanja izida postopka se ugotavlja, da je uspel s prvo pritožbo na višje sodišče in da je bila zadeva posledično vrnjena v novo odločanje. Njegove preostale pritožbe pa so do zdaj bile neuspešne. Kot se je strinjala tudi Vlada, ni mogoče reči, da je pritožnik v tem pogledu zlorabil svoje postopkovne pravice (odstavek 48). Vendar pa je, kot je to Sodišče večkrat štelo, pritožnikovo uporabo

pravnih sredstev treba upoštevati kot objektivno dejstvo, ki ga ni moč pripisati toženi pogodbenici, to pa je treba upoštevati pri ugotovitvi, ali je postopek trajal več kot razumno dolgo v smislu prvega odstavka 6. člena (gl. na primer Lesar, naveden zgoraj, odstavki 28-30).

59. Glede ravnanja domačih sodišč Sodišče šteje, da je prišlo tako v postopku na prvi kot v postopku na drugi stopnji do znatnih zamud. Ugotavlja, da je bila država odgovorna za vsaj štiri obdobja pomanjkanja aktivnosti.

Prvič, tu je obdobje več kot enega leta in štirih mesecev med narokoma za glavno obravnavo, razpisanima za 18. september 1995 in 27. januar 1997.

Drugič, trajalo je skoraj eno leto, da je sodišče razpisalo nov narok za glavno obravnavo po preložitvi naroka z 9. aprila 1997 in po prejemu pritožnikovega obvestila o tem, da poravnava ni bila sklenjena (gl. odstavek 8 zgoraj).

Tretjič, ob prvem obravnavanju pritožbe pred Višjim sodiščem v Mariboru je trajalo več kot dve leti in štiri mesece, da je sodišče druge stopnje zgolj odločilo o pritožnikovi pritožbi (odstavek 12 zgoraj).

Končno, po vrnitvi zadeve v ponovno obravnavo se zadeve ni obravnavalo več kot eno leto in pet mesecev (med 7. decembrom 2001 in 27. majem 2002 – gl.

odstavka 15 in 16 zgoraj), posledično pa sta minili dve leti in sedem mesecev med prvim in drugim narokom za glavno obravnavo (odstavka 15 in 18 zgoraj).

60. Kot celota se je sporni postopek vlekel več kot 13 let. Čeprav bi bil moral biti pritožnik pri zasledovanju svoje zadeve bolj skrben in kljub dejstvu, da je mogoče preložitve številnih narokov vsaj delno pripisati njemu, pa Sodišče ugotavlja, da je mogoče številne zamude pripisati sodiščem, zlasti kar zadeva postopek na prvi stopnji in prvo obravnavanje pritožbe pred Višjim sodiščem v Mariboru.

61. Ob upoštevanju zgoraj omenjenega in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

62. Vlada je navajala, da ima po slovenski zakonodaji posameznik na voljo številna pravna sredstva v zvezi z zatrjevanimi kršitvami zahteve po sojenju v razumnem roku (gl. odstavke 27 do 32 zgoraj).

63. Pritožnik je navajal, da se je nova zakonodaja, namenjena zagotovitvi pravnih sredstev v zvezi s pretiranimi zamudami – zakon iz leta 2006 – začela uporabljati šele 1. januarja 2007 (odstavek 33 zgoraj).

64. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zahteva od države pogodbenice zagotovitev notranjega pravnega sredstva, ki pristojnim domačim oblastem omogoča, da odločijo o vsebini zadevnega zahtevka iz Konvencije in zagotovijo primerno odpravo kršitve, čeprav države pogodbenice uživajo določeno polje diskrecije glede načina, kako se bodo uklonile zahtevi iz te določbe (gl. Chahal v. Združenemu kraljestvu, sodba z dne 15. novembra 1996, Poročila o sodbah in sklepah 1996-V, odstavek 145). Sodišče tudi opozarja, da pravilo o izčrpanju notranjih pravnih sredstev iz 35. člena Konvencije temelji na domnevi, izraženi v 13. členu – s katerim je tesno povezan –, da je v zvezi z zatrjevano kršitvijo v domačem pravnem sistemu na razpolago učinkovito pravno sredstvo.

65. V obravnavani zadevi Vlada ni uspela dokazati, da lahko pritožnik uporabi

katero koli od novih pravnih sredstev iz zakona iz leta 2006 (gl. odstavke 40 do 45 zgoraj). V zvezi s pravnimi sredstvi, ki so bila na razpolago pred začetkom uporabe zakona iz leta 2006, Vlada prav tako ni navedla ničesar, kar bi Sodišče vodilo k drugačnemu zaključku od tistega, do katerega je prišlo v zgodnejših zadevah, ko je ta sredstva ocenilo kot neučinkovita (gl. odstavek 45 zgoraj in Lukenda, naveden zgoraj, odstavki 84 do 88).

66. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnik mogel pridobiti odločbo, ki bi potrdila njegovo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE (poštenost sojenja)

67. Pritožnik se je pritoževal, da je izid postopka ni bil pošten, in navajal, da sodišča niso upoštevala gradbenih dovoljenj, ki jih je MPZ pridobilo v letih 1990 in 1991 (gl. odstavek 12 zgoraj).

Zadevni del prvega odstavka 6. člena Konvencije se glasi:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... pravično ... odloča ... sodišče.«

68. Sodišče ugotavlja, da je pritožnik lahko izpostavil navedbe o domnevni nepoštenosti postopka v svojih pritožbah na sodbe sodišča prve stopnje. Vendar pa postopek pred Ustavnim sodiščem še ni končan (gl. odstavek 22). Iz tega izhaja, da so ti zahtevki preuranjeni in jih je treba v skladu s prvim in četrtem odstavkom 35. člena Konvencije zavrniti zaradi neizčrpanja notranjih pravnih sredstev.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

69. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

70. Pritožnik je zahteval 32.259 eurov (v nadaljevanju: EUR) za premoženjsko škodo, ki jo je utrpel zaradi izgradnje avtoceste v bližini njegove nepremičnine.

71. Pritožnik je nadalje zahteval 20.864 EUR za nepremoženjsko škodo, ki jo je utrpel zaradi pretirane zamude in domnevno nepoštenega postopka.

72. Vlada je trdila, da je pritožnikov zahtevkov za premoženjsko škodo popolnoma neutemeljen. V zvezi z nepremoženjsko škodo, zahtevano zaradi domnevne kršitve zahteve po sojenju v razumnem roku, je Vlada zatrjevala, da zahtevki ni podprt z zadostnimi dokazi. Nadalje je navajala, da bi morala že ugotovitev kršitve predstavljati zadostno pravično zadoščenje v zvezi z zahtevkom, ki se nanaša na trajanje postopka. Podrejeno pa naj bi Sodišče določilo primeren znesek na podlagi svoje sodne prakse.

73. Sodišče ne ugotavlja obstoja vzročne zveze med ugotovljeno kršitvijo in zatrjevano premoženjsko škodo; zato ta zahtevki zavrača. Po drugi strani pa ocenjuje, da je pritožnik gotovo utrpel nepremoženjsko škodo zaradi pretirano dolgega trajanja postopka in zaradi pomanjkanja učinkovitega pravnega sredstva. Po prostem preudarku in ob upoštevanju pritožnikovega prispevka k trajanju postopka (odstavki 54 do 60 zgoraj) mu po tej postavki Sodišče prisojia 3.500 EUR.

B. Stroški

74. Pritožnik je zahteval tudi 8.013 EUR za stroške postopka pred domačimi sodišči. Nadalje je zahteval povrnitev stroškov in izdatkov, ki so nastali v postopku pred Sodiščem, vendar pa ni opredelil zneska.

75. Vlada je navajala, da stroški postopka pred domačimi sodišči niso povezani s pritožnikovimi zahtevki pred Sodiščem. V zvezi z zahtevkom za stroške, nastale v postopku pred Sodiščem, je vlada navedla, da znesek ni bil opredeljen. Predlagala je, naj sodišče o tem zahtevku odloči v skladu s svojo sodno prakso.

76. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. V obravnavani zadevi Sodišče ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril zavrača zahtevki za stroške pred domačimi sodišči in ocenjuje, da je pritožnik, ki ga ni zastopal odvetnik, zagotovo moral nositi stroške, povezane s postopkom pred Sodiščem. Sodišče ocenjuje, da mu je v tej zvezi razumno prisoditi znesek 150 EUR (gl. na primer Bauer proti Sloveniji, št. 75402/01, odstavek 26, 9. marec 2006, in Vidic proti Sloveniji, št. 54836/00, odstavek 31, 3. avgusta 2006).

C. Zamudne obresti

77. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. razglša, da je pritožba dopustna, kar se tiče pritožb glede trajanja postopka in učinkovitosti pravnih sredstev v zvezi s tem, v preostanku pa nedopustna;

2. razsoja, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije, kar se tiče trajanja postopka;

3. razsoja, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;

4. razsoja

a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 3.500 EUR (tri tisoč petsto eurov) za nepremoženjsko škodo in 150 EUR (sto petdeset eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;

b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;

5. zavrne v preostalem delu pritožnikov zahtevek po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 13. decembra 2007 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Stanley Naismith Corneliu Bîrsan

namestnik sodnega tajnika predsednik senata